

לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא

והנכון בעיני, כי "הוכח תוכיח", כמו והוכיח אברהם את אבימלך (בראשית כא כה). ויאמר הכתוב, אל תשנא את אחיך בלבבך בעשותו לך שלא כרצונך, אבל תוכיחנו מדוע ככה עשית עמדי, ולא תשא עליו חטא לכסות שנאתו בלבבך ולא תגיד לו, כי בהוכיחך אותו יתנצל לך, או ישוב ויתודה על חטאו ותכפר לו.

לא תשנא את אחיך בלבבך - כעבור שדרך השונאים לכסות את שנאתם בלבם כמו שאמר (משלי כו כד) בשפתיו ינכר שונא, הזכיר הכתוב בהווה: ואמר הוכח תוכיח את עמיתך - מצוה אחרת, ללמדו תוכחת מוסר, "ולא תשא עליו חטא" שיהיה עליך אשם כאשר יחטא ולא הוכחת אותו...

ב רמב"ן 2

מצווה אחת

א רמב"ן 1
שתי מצוות

כל אהבה שאין עמה תוכחה, אינה אהבה.

ו בראשית רבה, נ"ד, ג

טובה תוכחת מגלה מאהבה מסתרת - ר"ל, שהוא מגלה אותה לחברו בינו לבינו בתוכחתו, יותר מאהבה מסתרת, ר"ל שהוא מסתירה ואינו מגלה אותה להוכיחו. ו"מ טובה תוכחת מגולה, כשהיא באה מתוך אהבה מסותרת... חבר שיגיד לך מומך בינך לבינו, טוב לך מחבר שיתן לך דינר זהב בכל עת שיפגשך.

ו מאירי, משלי, כ"ז, ה

הש"ת ידריכנו במעגלי צדק, שלפעמים פיתוי היצר הוא להשתקע בתוכחות לכל אחד, ואין זה כי אם רוע לב.

ז מידות ראי"ה

לא תשנא את אחיך בלבבך - יש מפרשים, שאם תראהו עושה דבר איסור, אל תאמר: הלואי שיעשה יותר ויותר, אלא אדרבה, הוכח תוכיח אותו.

ח בעלי התוס' עה"ת

והמצוה הש"ב היא שהזהירנו משנא קצתנו לקצתנו והוא אמרו (קדושים יט) לא תשנא את אחיך בלבבך. ולשון ספרא לא אמרתי אלא שנאה שהיא בלב... שנאת הלב הוא חטא יותר חזק מן הכל:

י רמב"ם, סה"מ ט"ב

אם גמלך רע, לא תתראה לפניו כאוהב ובקרבו ישים ארבו לא טוב...

יא רשב"ם

ולפעמים עובר הקספר גם כן בלאו (ויקרא י"ט י"ז) ד"לא תשנא את אחיך בלבבך", כגון אם כפניו שלום ידבר את רעהו, ושל לא כפניו מקאיש את ריחו כפניו אחרים.

יב חפץ חיים, פתיחה, ז

לא תשנא אינך רשאי לשנא את אחיך בלבבך שתאמר בלבבך כך עשה פלוני שלא כהוגן אלא הוכיח תוכיח. (לן) ותאמר כך שמעתי אם אמר שקר אמרו לא חשדתו בחנם.

יג יראים, קצ"ה

שנאת הלב גורמת רעות גדולות בין בני אדם להיות תמיד חרב איש באחיו ואיש ברעהו...

יד חינוך, ר"ח

יש לעיין בדרכי בני אדם כשרוצים להוכיח איזה איש להסירו מדרכו, אולי זה הדרך לפי ענינו טובה היא אף על פי שיש בה חסרונות, אבל בחסרונותיה מגינות עליו בעד חסרונות יותר עצומות.

יז מידות הראי"ה

כל השנאות כולן, וחומרי דיניהן, הנם נאמרים רק במי שכבר ברי לנו, שקיימנו בו מצות תוכחה. וכאשר אין לנו בדור הזה ולא בכמה דורות שלפנינו, על פי עדות רבי עקיבא, מי שיועד להוכיח... כל ההלכות הנוטות לרוגז ושנאת אחים נעשות הן כפרשת בן סורר ומורה, עיר הנדחת ובית המנוגע, למאן דאמר לא היו ולא עתידין להיות

יח אגרות ראי"ה, א', עמ' שה

קדושים תהיו והמבנה המיוחד של פרק יט

	ויקרא י"ט, א-יח	ויקרא י"ט, כג-לו
	(א) וידבר ייזוד אל משה לאמר:	
	(ב) דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אלהם קדושים תהיו כי קדוש אני ייזוד אלהיכם:	
1	(ג) איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו אני ייזוד אלהיכם:	(יט) את חקתי תשמרו בהמתד לא תרביע כלאים שרד לא תרע כלאים ובגד כלאים שעטנו לא יעלה עליך: פ
2	(ד) אל תפנו אל האלילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם אני ייזוד אלהיכם:	(כ) ואיש כי ישכב את אישה שכבת זרע והוא שפחה נחרפת לאיש והפדה לא נפדתה או חפשה לא נתן לה בקרת תהיה לא יומתו כי לא חפשה:
3	(ה) וכי תזבחו זבח שלמים לייזוד לרצונכם תזבחהו: (ו) ביום זבחכם יאכל וממחרת והנותר עד יום השלישי באש ישרף: (ז) ואם האכל יאכל ביום השלישי פגול הוא לא ירצה: (ח) ואכליו עזו ישא כי את קדש ייזוד חלל תכרתה הנפש ההוא מעמיה:	(כא) והביא את אשמו לייזוד אל פתח אהל מועד איל אשם: (כב) וכפר עליו הכהן באיל האשם לפני ייזוד על חטאתו אשר חטא ונסלח לו מחטאתו אשר חטא: פ (כג) וכי תבאו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל וערלתם ערלתו את פרוי שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל: (כד) ובשנה הרביעת יהיה כל פרוי קדש הלולים לייזוד: (כה) ובשנה החמישית תאכלו את פרוי להוסיף לכם תבואתו אני ייזוד אלהיכם:
4	(יא) לא תגנוב ולא תכחשו ולא תשקרו איש בעמיתו: (יב) אני ייזוד:	(כו) לא תאכלו על הדם לא תנחשו ולא תעוננו: (כז) לא תקפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנד: (כח) ושרט לנפש לא תתנו בבשרכם וכתבת קעקע לא תתנו בכם אני ייזוד:
5	(יג) לא תעשק את רעך ולא תגול לא תלון פעלת שכיר אתך עד בקר: (יד) לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן מקשל ויראת מאלהיך אני ייזוד:	(כט) אל תהלך את בתך להזנותה ולא תזנה הארץ ומלאה הארץ זמה: (ל) את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני ייזוד:
6	(טו) לא תעשו עול במשפט לא תשא פני דל ולא תהדר פני גדול בצדק תשפט עמיתך: (טז) לא תלך רכיל בעמיק לא תעמד על דם רעך אני ייזוד:	(לא) אל תפנו אל האבת ואל הידענים אל תבקשו לטמאה בהם אני ייזוד אלהיכם:
7	(יז) לא תשנא את אחיד בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא: (יח) לא תקום ולא תטר את בני עמך ואהבת לרעך כמוך אני ייזוד:	(לב) מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויראת מאלהיך אני ייזוד: פ
8	(יט) וכי יגור אתך גר בארצכם לא תנו את: (לד) כאדורח מקם יהיה לכם הגר אתכם ואהבת לו כמוך כי גרים הייתם בארץ מצרים אני ייזוד אלהיכם:	(לה) לא תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמשורה: (לו) מאזני צדק אבני צדק אופת צדק והיו צדק יהיה לכם אני ייזוד אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים:
9	(יט) וכי יגור אתך גר בארצכם לא תנו את: (לד) כאדורח מקם יהיה לכם הגר אתכם ואהבת לו כמוך כי גרים הייתם בארץ מצרים אני ייזוד אלהיכם:	
10	(יט) וכי יגור אתך גר בארצכם לא תנו את: (לד) כאדורח מקם יהיה לכם הגר אתכם ואהבת לו כמוך כי גרים הייתם בארץ מצרים אני ייזוד אלהיכם:	
11	(יט) וכי יגור אתך גר בארצכם לא תנו את: (לד) כאדורח מקם יהיה לכם הגר אתכם ואהבת לו כמוך כי גרים הייתם בארץ מצרים אני ייזוד אלהיכם:	
12	(יט) וכי יגור אתך גר בארצכם לא תנו את: (לד) כאדורח מקם יהיה לכם הגר אתכם ואהבת לו כמוך כי גרים הייתם בארץ מצרים אני ייזוד אלהיכם:	
13	(יט) וכי יגור אתך גר בארצכם לא תנו את: (לד) כאדורח מקם יהיה לכם הגר אתכם ואהבת לו כמוך כי גרים הייתם בארץ מצרים אני ייזוד אלהיכם:	
14	(יט) וכי יגור אתך גר בארצכם לא תנו את: (לד) כאדורח מקם יהיה לכם הגר אתכם ואהבת לו כמוך כי גרים הייתם בארץ מצרים אני ייזוד אלהיכם:	
	(לו) ושמרתם את כל חקתי ואת כל משפטי ועשיתם אתם אני ייזוד: פ	